

سیدالدین محمد عوفی

گزیده
جوامع الحکایات ولوامع الروایات

به کوشش

جعفر شعار

تهران ۱۳۸۴

گزیده سخن پارسی

در این مجموعه، شاهکارهای ادب پارسی به طرز نو برای استفاده علاقه‌مندان، بویژه دبیران و دانشجویان، نشر می‌یابد. کوشش شده است که متنها هر چه درست‌تر نقل گردد و به حل دشواریهای گوناگون آنها هر چه بیشتر کمک شود تا خواننده بتواند، بی‌کمک استاد، معانی و مطالب کتاب را دریابد. در تلخیص سعی بر آن بوده است که گزیده هر اثر از تمامی آن حکایت کند. نویسنده و ارزش کار او و همچنین مقام او در تاریخ ادب پارسی نیز در مقدمه معرفی شده است. عرضه‌کنندگان این گزیده‌ها در تحقیق و تألیف و تدریس نام و نشان دارند و از وجهه و اعتبار برخوردارند. ناشر نیز به سهم خود می‌کوشد تا حاصل زحمات این محققان را از جهات فنی هماهنگ سازد و با بهره‌گیری از آخرین پیشرفتهای صنعت نشر، کتاب را به صورتی پاکیزه و زیبا در دسترس خوانندگان بگذارد. نقش دبیر مجموعه، ربرایش و هماهنگ کردن کتاب است و در داوریه‌ها و ارزیابیهای کلی محقق دخالتی ندارد. از آقای دکتر حسین‌الهی فمسه‌ای که دبیری این دوره از مجموعه را بر عهده دارند سپاسگزاریم.

فهرست کتاب جوامع الحکایات

مقدمه:

۱	اهمیت ادبی جوامع الحکایات
۲	دو اثر مهم عوفی
۳	اهمیت تاریخی کتاب
۵	مشاهدات عوفی
۵	داستان پردازی و انتقاد
۷	دقت نظر عوفی
۸	منابع داستانها
۹	سبک کتاب
۱۰	زندگینامه و آثار دیگر عوفی
۱۳	نسخه‌های کتاب
۱۴	گزیده حاضر
۱۷	حکایاتی از قسم اول
۲۰	مناظره ابراهیم و نمرود
۲۱	نادانی فرعون
۲۱	خدانشناسی ذوالنون
۲۱	حکمت آفرینش مگس
۲۲	غرور بخت آزمای

۲۴	جوانمردی و گذشت
۲۷	گواهی مرغان
۲۸	صحیفه‌ای از خزانه غیب
۲۹	پیشگویی سیف ذی یزن
۳۰	عبدالله بن عبدالمطلب و شتران قربانی
۳۴	سفر حضرت محمد (ص) به شام
۳۶	خواب دیدن حضرت خدیجه
۳۸	داوری و تدبیر محمد (ص)
۴۰	عقد برادری پیغمبر (ص) و علی (ع)
۴۱	برکت دست پیغمبر (ص)
۴۳	پیغمبر (ص) و کودک بیمار
۴۳	روی تازه و نان خشک
۴۴	شقیق بلخی و سگ شکاری
۴۵	ذلّ معصیت و عزّ بندگی
۴۶	لطف الهی
۴۷	برکت سخن شیخ ابوسعید
۴۹	پادشاهی هوشنگ، طهمورت و جمشید
۵۱	نوروز
۵۲	پریشانی کار جمشید
۵۳	پادشاهی ضحاک حمیری
۵۴	بوسه ابلیس
۵۶	داستان قیام کاوه آهنگر
۵۹	درفش کابویانی
۶۰	داستان آرش تیرانداز
۶۲	شاپور و دختر خیانتکار
۶۴	بهرام گور
۶۶	انوشیروان و فتح انطاکیه

- ۶۷ خسرو برونیز و پیشگویی راهب
 ۶۹ عطای اندک و جفای بسیار
 ۶۹ تفاوت طبایع
 ۷۰ نیت خیر
 ۷۱ اختلاف خریدار و فروشنده
 ۷۲ گرانفروشی قصابان و تدبیر خان سمرقند
 ۷۳ دادگری پادشاه چین
 ۷۳ سلطان محمود و مرد دادخواه
 ۷۶ بانگ نماز بیوقت
 ۸۰ بهای جوانی
 ۸۱ بخیلی و بخشندگی
 ۸۲ غبطه خوردن برای بخشش
 ۸۴ هوشیاری منصور خلیفه عباسی
 ۸۵ انصاف امیر سامانی
 ۸۶ حق خدمت
 ۸۷ دسته گلی از باغ دیگران
 ۸۷ جواب روستایی
 ۸۸ تیزهوشی غلام سیاه
 ۸۹ بزاز و طرار و سه مرد تیزهوش
 ۹۰ پاداش و پیش‌بینی یحیی برمکی
 ۹۴ دوران‌دیشی ندیم خلیفه
 ۹۵ حضرت سلیمان و خارپشت
 ۹۶ تأثیر رأی روشن
 ۹۷ رأی پسندیده
 ۹۹ هوشیاری سبکتکین
 ۹۹ مکر عمرو عاص در جنگ صفین
 ۱۰۶ پیرزن نیرنگ باز

- ۱۰۷ عمر و اسیر ایرانی
 ۱۰۸ اسکندر و قلعه تسخیر ناپذیر
 ۱۰۹ موش و مار غاصب
 ۱۱۰ قباد و دزدان جواهر
 ۱۱۱ حیلۀ رای هند
 ۱۱۴ حیلۀ جنگی هرثمه
 ۱۱۵ یعقوب لیث و رتیل
 ۱۱۷ طاهر ذوالیمینین و فتح بغداد
 ۱۱۸ یعقوب لیث و پسر فرقد
 ۱۲۰ دشمن را خوار و خرد نباید شمرد
 ۱۲۱ حسن تدبیر
 ۱۲۳ سیب زهر آلود و دزدان
 ۱۲۴ زرگر و درودگر
 ۱۲۷ شمشیر و قلم
 ۱۲۷ نظام الملک و مرد نابینا
 ۱۲۹ اسارت ملکشاه و تدبیر نظام الملک
 ۱۳۲ بزرگمهر و نامه پادشاه روم
 ۱۳۳ نتیجه وفاداری و نمک شناسی
 ۱۳۵ یحیی برمکی و مرد جویای کار
 ۱۳۶ دل‌کندن از نعمت دنیا
 ۱۳۷ پند لقمان حکیم
 ۱۳۹ ناشکیبایی قاضی و پند ترسا
 ۱۳۹ نیکی کن و نیکی اندیش
 ۱۴۰ یک قدم بیشتر
 ۱۴۱ پاسخ استوار
 ۱۴۱ خشم هشام و جواب خادم
 ۱۴۲ اعتراف مأمون

- ۱۴۳ اقرار به کفر
۱۴۳ سزای بدی
۱۴۴ مهمان طفیلی
۱۴۵ ثمامه و فضل بن سهل
۱۴۶ حمال ارزان مزد
۱۴۷ کیاست پسر مأمون
۱۴۷ درشتی و نرمی
۱۴۸ بخل معاویه
۱۴۸ آمیخته آب و خاک
۱۴۹ جواب لطیف
۱۵۰ کسری و خوانسالار
۱۵۰ هوشمندی ملک محمد
۱۵۱ خواب دراز
۱۵۱ توجیه امام محمد حسن شیبانی
۱۵۲ پیغام امام محمد نصر
۱۵۳ داستان زره علی (ع)
۱۵۴ ایجاز پسندیده
۱۵۴ معالجه با تازیانه
۱۵۵ راهنمایی شاگرد استاد را
۱۵۶ سپری از نان
۱۵۷ عیار دانش بدیع همدانی
۱۵۸ بدیهه گویی فرخی
۱۵۹ آزمایش کودک از راه سماع
۱۶۰ پشیمانی انوشیروان
۱۶۱ نمره خردمندی و دانایی
۱۶۲ پادشاه روم و جام یاقوت
۱۶۲ ستایش جاهل

۱۶۳	زکریای رازی و مرد دیوانه
۱۶۳	آزار مردان و فرومایگان
۱۶۴	تقسیم زیرکانه
۱۶۵	سخننان اسرارآمیز
۱۶۷	رموز معاشرت
۱۶۹	حکایاتی از قسم دوم
۱۷۱	کیاست باغیان
۱۷۳	دوستی خدای
۱۷۳	آب بهشت
۱۷۴	خیار تلخ
۱۷۵	فروتنی هارون الرشید
۱۷۶	سایه و آفتاب
۱۷۶	فضل تقدم
۱۷۷	نیکوکاری معتصم
۱۷۷	تواضع عمر بن عبدالعزیز
۱۷۸	فروتنی سلمان فارسی
۱۷۸	گذشت و بخشش امام حسن (ع)
۱۷۹	پادشاه و گناهکار
۱۸۰	بازرگان حق ناشناس
۱۸۲	حلم پیغمبر اکرم (ص)
۱۸۴	ستایش در برابر نکوهش
۱۸۵	سبب گریه مردم حکیم
۱۸۵	حلم مأمون
۱۸۶	شجاعت و حاضر جوابی
۱۸۸	همت بلند
۱۸۸	اطلس و گلیم

۱۸۹	دست پیمان یعقوب لیث
۱۹۰	تقسیم عادلانه!
۱۹۰	تسلیم و رضا
۱۹۵	نتیجه دانش‌اندوزی
۱۹۷	نوش و نیش
۱۹۸	غلام و ابراهیم ادهم
۱۹۸	ارزش علم
۱۹۹	ابراهیم ادهم و توانگر بی ادب
۱۹۹	نگاهداشت ادب در گفتار
۱۹۹	امین و مأمون
۲۰۰	ترحم بر حیوانات
۲۰۱	لطف بی پایان خدا
۲۰۲	آرزوی پالوده گرم
۲۰۳	اینار
۲۰۴	اینار تشنگان
۲۰۴	فداکاری و اینار
۲۰۴	عطیه خدا
۲۰۵	رعایت حق خدمت
۲۰۷	خوانسالار و متوکل
۲۰۷	مهمانی یا مغز استخوان
۲۰۸	مهدی خلیفه و اعرابی
۲۰۹	حق نان و نمک
۲۱۰	مهماندوستی حضرت علی (ع)
۲۱۰	حضرت ابراهیم و پیر بت پرست
۲۱۱	ملکشاه و روستایی
۲۱۲	مهمانی کریمان
۲۱۲	آیین مهمانداری

- ۲۱۳ مهمان نوازی زن بادیه نشین
- ۲۱۴ کریم تر از حاتم طایی
- ۲۱۵ تیزهوشی دخترک میزبان
- ۲۱۶ عادت ملک کرمان
- ۲۱۶ مبارزه حضرت علی (ع) با عمر بن عبدود
- ۲۱۸ شکر نعمت
- ۲۱۹ برکت برمکیان
- ۲۲۲ مرد شترسوار و مار و روباه
- ۲۲۵ وصیت عمر بن عبدالعزیز
- ۲۲۵ سبکباری سلمان فارسی
- ۲۲۶ تحمل و طاقت یعقوب لیث
- ۲۲۷ پرایه خاموشی
- ۲۲۸ حق شناسی امیر بلخ
- ۲۳۲ حسن عهد ابوالعباس اسفراینی
- ۲۳۴ نتیجه فاش کردن راز
- ۲۳۴ رازداری
- ۲۳۵ طراز امین
- ۲۳۵ عادت روزگار
- ۲۳۸ رسیدن حق به صاحب حق
- ۲۴۰ امان خدا
- ۲۴۱ برکت امانت داری
- ۲۴۲ امانتدار تنگدست
- ۲۴۴ خریداری سخنان حکمت آمیز
- ۲۴۷ حاتم طایی و برادر او
- ۲۴۸ زن بخشنده
- ۲۴۸ یحیی برمکی و نامه جعلی
- ۲۵۰ تنگدلی پیغمبر (ص)

۲۵۱	پایداری در کسب علم
۲۵۲	زاهد بنی اسرائیل
۲۵۳	فایده مشورت
۲۵۵	حکایاتی از قسم سوم
۲۵۷	توجیه گناه
۲۵۷	سنت عیسی (ع) و سنت محمد (ص)
۲۵۸	مردی در آرزوی دزدی
۲۵۹	عیار پردل
۲۶۰	فایده سلام کردن
۲۶۱	نمک شناسی طزار
۲۶۲	مرد روستایی و طزاران
۲۶۳	بازرگان و دختر گدا
۲۶۷	سقای گنگ
۲۶۹	ترفند گدایان
۲۷۰	اختلاف طبایع
۲۷۱	صورت و سیرت
۲۷۱	پیر بیخرد
۲۷۲	اسکندر و همنام وی
۲۷۲	دختر پادشاه و دزد گوهر
۲۷۶	چاه مکن بهر کسی
۲۷۷	هرچه کنی به خود کنی
۲۷۸	وزیران حسود
۲۸۲	باغبان پیر و نوشروان
۲۸۲	مور و زنبور
۲۸۳	خرسندی به داده خدا
۲۸۳	عزت طاعت

۲۸۴	پادشاهی بر خود
۲۸۵	گربه طمعکار
۲۸۵	داستان زره‌بافی داوود
۲۸۶	آهنگری گشتاسب
۲۸۷	مرد طمعکار و تخته سنگ
۲۸۷	اشعب طماع
۲۸۸	زمین آباد و زمین خراب
۲۸۸	مرد نومسلمان و حضرت علی (ع)
۲۸۹	حجاج و مرد راستگو
۲۹۰	معاویه و احنف قیس
۲۹۰	زیان دروغگویی
۲۹۱	بازرگان و خان چین
۲۹۲	قابوس و شمگیر و مرد دروغگو
۲۹۴	داستان مرد بخیل و سرگوسفند
۲۹۴	خواجه و غلام بخیل
۲۹۵	بخیل تر از بخیل
۲۹۶	مرد کوفی و کودکان وی
۲۹۶	نان خورش
۲۹۷	بخیلی مردم کوفه
۲۹۷	علت خصومت
۲۹۸	گفتگوی مرد بخیل با درم و دینار
۲۹۹	حکمت تندرستی بوزرجمهر
۲۹۹	درست پیمانی
۳۰۰	مرد مسخره و وزیر
۳۰۱	نشانه حماقت
۳۰۲	پسر بازرگان و فرمان قتل امیر سامانی
	نشانه زمستان و بهار

۳۰۲	لذت یافتن
۳۰۳	شهید بلخی و جاهل
۳۰۳	باسخ ابوحنیفه نادان را
۳۰۳	آموختن هنر به هنگام پیری
۳۰۴	حجاج و دوزخ
۳۰۴	زهر در دامن فراغت
۳۰۵	تأثیر درستی و نرمی
۳۰۷	درویش و مرد پست همت
۳۰۸	فواید سر خروس!
۳۰۹	مردن به از زیستن به دشمن کامی
۳۱۱	باران روز شادی
۳۱۳	تاوان خیانت
۳۱۳	جزای خیانت
۳۱۵	دانشمند خیانت پیشه
۳۱۶	فریب شیطان
۳۱۸	صراف و مرد بی‌وفا
۳۱۹	غلام سخن چین
۳۲۰	مزد سخن چین
۳۲۱	ثمره صبر و تأمل و زیان عجله
۳۲۴	غلام خاین
۳۲۶	دوست خوب
۳۲۹	زاهد راهزن
۳۳۰	دستی از غیب
۳۳۱	نتیجه نیکی در حق فرومایگان
۳۳۳	ذوالنون مصری و کنیزک
۳۳۳	زن دانا و کاردان
۳۳۴	کیاست زن بزاز

- ۲۳۵ دیوانه خردمند
 ۲۳۶ گفتگوی زن و شوهر
 ۲۳۷ خدا ترسی زن باغبان
 ۲۳۸ حفظ عفت تا پای جان
 ۲۳۸ خداوند محتاج!
 ۲۳۸ زن و شوهر عقیف
 ۲۴۰ زنی بر سر گور شوهر
 ۲۴۱ سه دعای مستجاب
 ۲۴۲ زن بدنهاد
 ۲۴۴ کتاب حیل النساء
 ۲۴۶ شوهر فریب خورده
 ۲۴۷ عفت و دیانت زن
- ۲۵۱ حکایاتی از قسم چهارم
 ۲۵۲ عضدالدوله و کاتب پریشان روزگار
 ۲۵۴ نیکنامی و بدنامی
 ۲۵۴ دو شمشیر در یک نیام
 ۲۵۵ بنده کردن نفس آزاد
 ۲۵۶ اجابت دعای جنید
 ۲۵۷ دزدی در میان کشتی
 ۲۵۹ جوان دلیر و عیاران
 ۲۶۱ کشتی شکستگان
 ۲۶۲ فایده نیش کژدم
 ۲۶۳ اندرز گنجشک
 ۲۶۴ حضرت سلیمان و مرد اجل رسیده
 ۲۶۵ داستان شداد
 ۲۶۶ پیش بینی زاهد

۳۶۷	سری از اسرار قضا
۳۶۸	انوشیروان و پیر خارکش
۳۶۹	جوان عاشق و کنیزک
۳۷۱	مناره اسکندریه و حیلۀ راهبان
۳۷۲	خاصیت مغناطیس
۳۷۳	سیماب و زر
۳۷۴	پیروزی به وسیله پوست شتران
۳۷۴	کرامت قاضی تنوخی
۳۷۵	طعام دجال
۳۷۶	شوخی یاران پیغمبر
۳۷۷	حضرت رسول (ع) و سیوی غسل
۳۷۷	روزۀ شب
۳۷۷	شوخی با مرد نابینا
۳۷۸	ملامت فرزند
۳۷۹	نه رضای خدا نه رضای خود
۳۷۹	مناظرۀ شیعی و سنی
۳۷۹	مؤذن خوش آواز
۳۷۹	پیشنماز و اعرابی
۳۸۱	شرح نامهای کسان و جایها
۴۱۹	ترجمۀ عبارتهای عربی
۴۲۱	واژه نامه
۴۹۱	بازیافتها
۵۰۰	مقدمۀ انگلیسی